

Gazawat ұрşы / Garpyşyk

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 21 января, 2025

Gazawat ұршы / Garpyşyk GARPYŞYK

Biziň dynç alyp ýatyşymza gün öyläne sandy. Gün gjigip ugranda general Golowaçýow türkmenleriň özlerine gaçybatalga tapan ýerleri baradaky maglumatlary ýygnap, indiki hüjüme taýýarlyk görüp başlady. Garaňky gatlyşansoň, oduň başyna ýygnanan esgerleriň arasyна 5-6 mil aralykdaky türkmenleriň üstüne daňyň alagaraňkysynda hüjüm edilip, olaryň üstünü gapyllykda basjakdygymyz barada hyşy-wyşy gürrüňler ýaýrap ugrady. Ol gürrüňleriň çynlygy aşsam sagat 10-laryň töweregi hüjüm etmek baradaky buýruk yqlan edilenden soň belli boldy. Buýrukda goş-golamy goramak üçin birnäçe esgeri goýup, sagat 1-de hüjüme geçilmelidigi aýdylýardy. Aýdyşlaryna görä, türkmenler Ýylanlynyň aňry tarapynda düşlemäge hyýallanýardylar.

Sagat 11-lerde, hemmeler ýatmaga giden mahaly birnäçe gezek atylan tüpeň sesleri ümsümligi bozdy. Biz hüjüm başlanandyr öýdüp, ýaraga ýapyşdyk. Yöne ýene töwerege ümsümlik aralaşdy. Garawul duran esger bir garanyň assyrynlık bilen emedekläp gelýänini görüp, tüpeň atanyny habar berdi. Töwerek imisalalyk bolany üçin biz ýene-de özümüz düsege okladyk.

Sagat 1-leriň töweregi ýene-de tüpeň sesi töwerege ýaýradı. Biz ýaraga ýapyşyp, az wagtlyk aljyraňnylykdan soň, ýerli-ýerimizi eýeledik. Bu gezekki goh ýone ýerden turmandyr. Garawul garaňka duwlanyp, örän ýakyn gelen gara tarap tüpeňini boşadypdyr-da, yzyndanam gylyjyny aýlapdyr. Onuň şeýdeni gowam bolupdyr. Sebäbi onuň töwereginde duşmanlaryń birnäçesi emedekleşip ýör eken. Bu wakadan soň Golowaçýow hüjumiň wagtyny sagat 3-e çenli yza geçirdi. Häzir hüjüme başlasak, türkmenlere öz üstlerine abanýan howp baradaky habaryň ýetjekdigi ikuçsyzdy.

Sagat 3-leriň töweregi bizi ukudan oýardylar. Biz 200 arabadan ybarat goşumyzy ýygnap, boş meýdançanyň daşyna halka etdik-de,

olary goramak üçinem 300 esgeri goýduk. Goşun öñe süýşüp ugrady. Men ýanymdaky 2-3 sany esger bilen türkmenleriň üstümizi gapyl basmaklarynyň mümkünidi barada pikir alşyp barýardym. Birden aýylganç gygyryşýan adamlaryň gorkuly sesleri, at aýaklarynyň güpürdisi, oklaryň şuwwuldysy beýnimizi sarsdyrdy. Töweregi wagşy, ar alyjy sesler gaplap aldy. Düzlük türkmenlerden doludy. Oklaryň şuwwuldysyndan, ürken atlaryň güpürdisinden, goh-galmagaldan ýaňa gulagyň perdesi ýarylsam diýýärdi. Ýalaňaç gylyçlar atylýan oklaryň ýagtysyna ýalpyldap gidýärdi. Biz esli wagtlap uruşmakdan-a geçen, gaýta töweregimize aňk bolup, näme edýänimizem bilemezokdyk. Diňe general Golowaçýow pyýada goşunadyr artilleriýa hüjüme geçmäge buýruk berenden soň, biz nirä barýanymyzam aňşyrman olaryň yzyna düşdük. Biz urşujylaryň ortasyndadyk. Eýýäm top sesi kesilipdi. Türkmenler şeýle bir ýakynladylar welin, atylýan top oklary näçe pessaýlap atylsada, olaryň kelleleriniň üstünden geçýärdi. Şonuň üçinem türkmenler top oklaryndan ullakan zyýan çekenokdylar. Tüpeň sesleri öñkä görä gürelip ugrady. Kämahal garaňkylygyň içinde gazaply yüzlerdir gylyçlaryň ýalpyldysy peýda bolup, yz ýanyndanam ýitip gidýärdi. Goh-galmagal öñküden 10 esse dagy artypdy. Kazaklar aljyraňnylyga düşüp, ýuwaşlyk bilen yza çekilýärdiler. Eýlede-beýlede ruslaryň hataryny böwsen türkmenler başa-baş söweşe girýärdiler. Başagaýlygyň içinde men general Golowaçýowy gözden ýitirdim. Men ony soň gana boýalan halyna buýruk berip duran pursady gördüm. Türkmenler ony ýaralapdyrlar. Onuň ýanyndaky ştab naçalnigininiň kellesinden gan akýardy.

Birden kazaklar dowla düşdüler-de meni hem öz hatarlary bilen südürüläp, yza okduryldylar. Bu ýönekeý yza çekilmä meñzänokdy. Men henize çenli beýle dowla düşen adamlary görmändim. Diňe ýer titrände şeýle ýagdaya düşmek mümkünidi. Polkowniklerini ýitiren kazaklaryň yüzlerinde gorky alamaty bardy. Munuň ýeňlişdigine gyrgynçykdygyna men soň düşünip galdym. Ýomutlaryň ýüwrük atlarynyň deminden birimizem aman sypyp biljek däldik. Daňyň alagaraňkysynda berkitmämiziň ýerleşyän tarapyndan at salyp gelýän türkmenler aýyl-saýyl görünüärdi.

Biz gabawa düşüpdik.

General Golowaçýowy gözleýändigi bildirip duran şazada Ýewgeniý öňümden dazyrdap geçip gitdi. Onuň elinde tüsseläp duran nagany bardy. Soň eşidip otursam, olam gabawa düşüp ýaralanypdyr. Türkmenler onuň janpenasyny öldüripdirler. Onuň özi bolsa, iki adamy atyp öldürip, zordan sypypdyr. Men kazaklaryň arasyndan saýlanmagy makul bildim. Men nädip duşmanlar bilen ýüzbe-ýüz bolanynam duýman galdym. Garaňka gark bolup oturan günbatardan bitertip hatarly duşman atlylary eňip gelýärdi. Olaryň gazaply garaýagyz ýüzleri, ýalaňaç gylyçlary atylýan oklaryň ýalkymyna çala saýgardýardy. Men hazır syn edip durmagyň wagty däldigini bilip, ilkinji gezek rewolwerimi duşmana tarap boşatdyň-da, atymyň başyny yza öwürdim. Şol mahalam çep tarapymda pyýada goşunyň bir rotasy peýda boldy. Ofiserleriň birine gaçyp barýan rotany tanaplap diýen ýaly yzyna öwürmek başardypdyr. Men begenjimden uçaýjak bolup, wagt ýitirmän olaryb arkasyna geçdim. Olar: «Ot aç!» diýlip buýruk berlenden soň ýaraglaryny taýynlap, hatara durdular. Tüpeňler yzly-yzyna boşady. Ýomutlar şeýle bir ýakyna gelipdiler welin, edil esgerleriň aýagynyň aşağına atlaryndan agyp düşýärdiler. Sag tarapymyzdan top oklaram ýagyp başlady. Ýone şol pursat ýagyp başlan ýagyş töweregi aýdyňlaşdyrды. Serpiliп ugran garaňkylykdan türkmenleriň ýüwrük bedewlerini çapdyryp, gözden ýitip barýanlygy saýgardýardy. Men töweregime göz aýlan mahalym, birnäçe ofiserdir kazagyň general Golowaçýowyň töwereginde heşerlenişip duranlaryny gördüm. Galan kazaklar bolsa, her ýerde-her ýerde toplanyşyp durdylar. Pyýada goşun 300 metr töwerege ýaýrapdyr. Topçular bolsa, gaçyp barýan duşmanyň yzyndan atjaklaryny ýa-da atmajaklaryny bilmän ýaýdanyşyp durdylar. Söweş tamam bolupdy. Taryhy makalalar